
2

Aanbieding Prinsjesdagstukken

Aan de orde is **de aanbieding van de Prinsjesdagstukken door de minister van Financiën**.

De voorzitter:

Aan de orde is de aanbieding van de begroting voor het jaar 2021. Dat is een mooi moment om de minister van Financiën het woord te geven.

Minister Hoekstra:

Dan wreekt zich dat ik nog een kort moment in afwachting ben van hetgeen ik met de Kamer wil delen.

(Hilariteit)

De voorzitter:

Nou, hoe was uw dag?

Minister Hoekstra:

Ik kan proberen het uit mijn hoofd te doen, maar om de kwaliteit nu af te stemmen op deze dag, gunt u mij nog een, naar ik hoop, relatief kort moment. Er is iemand onderweg met een boek.

De voorzitter:

Ik kan zo vragen of er vragen zijn aan de minister. Nee, nee, nee, meneer Wilders.

(Hilariteit)

De voorzitter:

Alleen als u een compliment wilt maken.

Minister Hoekstra:

Ik had hier eigenlijk ook op gehoopt.

De voorzitter:

Alleen een aardig woordje.

De heer Wilders (PVV):

Ik heb absoluut een aardig woordje. Ik beloof de minister dat als hij het hierbij laat, hij onze steun heeft.

(Hilariteit)

De voorzitter:

Dan is nu het woord aan de minister van Financiën.

Minister Hoekstra:

Voorzitter, dank u wel. Ik dank in het bijzonder de heer Wilders voor zijn aardige woorden.

Mevrouw de voorzitter. 29 december 1696. Na een reis vol scheurbuik en andere ontberingen komen Willem de Vlamingh en zijn bemanning aan land. Zij noemen het Nova Hollandia, het gebied dat nu Australië is. Ter hoogte van het huidige Perth varen ze een riviermonding in.

Tegen de zon in zien ze het niet meteen goed. De vogels hier hebben net zo'n lange, golvende hals als de vogels thuis. Maar toch zijn ze anders. Het zijn zwanen, en de zwanen zijn zwart. Dat is moeilijk te bevatten als je er altijd van uit bent gegaan dat zwanen wit zijn. De zwarte zwaan was er natuurlijk altijd al, maar niet voor mensen die alleen maar witte zwanen hebben gezien. Zaken kunnen onverwacht anders zijn dan je verwacht. Je weet tenslotte niet wat je niet weet.

Ruim drie eeuwen nadat de eerste Nederlanders zwarte zwanen zagen, gebruikte de Libanees-Amerikaanse zakenman en wetenschapper Nassim Taleb het verhaal uit Nova Hollandia voor zijn economische theorie. Het verhaal van De Zwarte Zwaan, het verhaal van de unknown unknowns, gaat over hoogst onwaarschijnlijke gebeurtenissen. Eigenlijk kan het niet, maar het gebeurt toch: een zwarte zwaan laat zich door geen enkel economisch model voorspellen. Een zwarte zwaan komt volslagen onverwacht aanvliegen. En een zwarte zwaan heeft over het algemeen een ontwrichtend effect op de samenleving.

Die ontwrichting is er dit jaar, die ontwrichting is er volgend jaar en als het tegenzit, is die ontwrichting er de jaren daarna ook nog.

Taleb zelf noemde corona overigens geen zwarte zwaan, want hij waarschuwde in januari al voor deze crisis. Dus laat ik voor mezelf spreken: ik zag dit in januari nog niet aankomen en vermoedelijk was ik niet de enige.

We zijn nu driekwart jaar verder en de schade is groot. Veel mensen zijn overleden of ziek geworden. Onze kinderen mochten niet naar school. Familie en vrienden in verzorgingsteuhuizen konden we niet bezoeken. Veel van wat vanzelfsprekend was, verdween. Theaters en musea sloten hun deuren, sportwedstrijden gingen niet door. Cafés en restaurants moesten dicht, straatfeesten en festivals werden afgelast.

Veel maatregelen zijn inmiddels versoepeld, maar andere gelden tot op de dag van vandaag. En dat maakt deze dag ook zo anders dan anders.

Ook economisch is de wereld totaal veranderd. Het lijkt een eeuwigheid geleden, maar in februari van dit jaar groeide de economie voor het 23ste kwartaal op rij: een groei van bijna zes jaar lang. In Nederland waren meer mensen aan het werk dan ooit. Nu hebben we te maken met de sterkste economische krimp sinds de Tweede Wereldoorlog. We hebben inmiddels voor tientallen miljarden aan noodmaatregelen genomen en er zijn tientallen miljarden aan beoogde inkomsten verdampt. En voor een belangrijk deel moet de klap nog komen. Volgend jaar loopt de werkloosheid op, gaan er meer bedrijven failliet en krijgen de overheidsfinanciën het zwaar te verduren. Voor een aantal sectoren is het perspectief bovendien somber, zeker op de korte termijn. Denk aan het toerisme, de luchtvaart en grote delen van de horeca.

Mevrouw de voorzitter. En tóch is er reden, juist nu, om met enig vertrouwen naar de toekomst te kijken. Ja, we gaan door een diep dal, maar onze economische fundamenteën zijn sterk en de overheidsfinanciën zijn goed op orde. We klimmen uit het dal en zorgen voor perspectief. We zetten daarom alles op alles om ervoor te zorgen dat de schade voor burgers en bedrijven beperkt blijft. We moeten als overheid vertrouwen bieden en de stabiele factor zijn. Daarom zetten we in op banen voor nu, blijven we bestaande afspraken nakomen en werken we aan de toekomst.

Ten eerste voor wat betreft de banen van nu. We verlenen het steunpakket bewust tot volgende zomer. Dat zorgt voor een langere periode van duidelijkheid voor werknemers, zelfstandigen en ondernemers, juist in deze onzekere tijd. Het kabinet ondersteunt daarnaast mensen die, al dan niet noodgedwongen, het roer omgooien. In de nieuwe economische realiteit zullen mensen op nieuwe plekken werk vinden. Er is geld voor het aanpassen van bedrijven of voor omscholing. En als het niet goed gaat, is er geld om schulden en armoede zo veel mogelijk te voorkomen. We vragen om aanpassingsvermogen maar we bieden ook een helpende hand.

Op de tweede plaats blijven we eerder gemaakte afspraken nakomen. Daarom gaan we door met investeren in de samenleving. De begroting van 2021 is meer dan herstellen van de coronacrisis. Het Klimaatakkoord wordt uitgevoerd, het pensioenakkoord ook. De extra investeringen in het onderwijs uit het regeerakkoord blijven overeind. Net als de lastenverlichting die we vorig jaar afspraken. En we blijven investeren. Er komt structureel 150 miljoen euro extra voor het bestrijden van ondermijnende criminaliteit. Er is extra budget voor het tegengaan van CO₂-uitstoot en stikstofneerslag. Daardoor kunnen we extra woningen bouwen en daar trekken we ook bijna 300 miljoen euro voor uit.

Op de derde plaats: om de crisis van nu het hoofd te bieden, werken we aan de toekomst. We investeren niet alleen voor de korte maar ook voor de middellange en de lange termijn, zodat ook volgende generaties in welvaart kunnen leven. Daarom gaan we aan de slag met dat wat kwetsbaar is. Zoals de grote hoeveelheid flexbanen in Nederland. We bouwen gefaseerd de zelfstandigenaftrek af, maar we nemen daar bewust wel de tijd voor. We gaan ook door met het vergroenen van het belastingstelsel. En we komen met het Nationaal Groeifonds. Hier maken we 20 miljard euro voor vrij. Daarmee investeren we in die onderwerpen waar experts in binnen- en buitenland al jaren van zeggen dat Nederland er te weinig aan doet: kennisontwikkeling, innovatie, research and development en infrastructuur. Met als doel om ervoor te zorgen dat ons verdienvermogen ook voor de langere termijn op peil blijft.

Mevrouw de voorzitter. We hebben een lastige fase achter ons. En we hebben een lastige fase voor de boeg. Maar toch kijk ik met enig optimisme de toekomst in. Natuurlijk, dit is geen normale begroting. Normaal gaat het over veranderingen met percentages achter de komma. Nu is dat anders. Bovendien is de kans groot dat al die getallen in de Miljoenennota, al die getallen in het koffertje, straks toch weer anders zijn. Het blijft sturen in de mist. Maar we doen wat nodig is, door ons voor te bereiden op die toekomst.

In een heruitgave van zijn boek heeft Taleb een hoofdstuk toegevoegd, een essay. Een verhaal over robuustheid. Dat spreekt mij zeer aan. Dat is namelijk precies waar we aan werken. Met een robuuste begroting werken we met elkaar aan de toekomst van Nederland. We werken aan de veerkracht van ons land, want je weet tenslotte niet wat je niet weet, maar je kunt je er wel op voorbereiden.

Een begroting met economische maatregelen, een begroting met cijfers en getallen; zo'n begroting haalt natuurlijk niet het verdriet weg bij mensen die dierbaren hebben verloren. Maar deze begroting bereidt ons wel zo goed mogelijk voor op nieuwe zwanen die kunnen overvliegen. Welke kleur ze ook hebben.

Dank u wel.

De voorzitter:
Dank u wel.

(Geroffel op de bankjes)

De voorzitter:
Ik dank de minister van Financiën voor het aanbieden van de begroting voor het jaar 2021.

Ik stel voor als commissies bedoeld in artikel 32, tweede lid, en 37, eerste lid van het Reglement van Orde aan te wijzen:

- de commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten ...

O, we moeten eerst nog het officiële moment hebben. Zullen we dat maar eerst doen? Ja. Vroeger was het met een mooie strik. O, die zit er toch wel omheen.

Minister Hoekstra:
Er zit een mooi strik om.

De voorzitter:
Ja, die houden we er wel in.

(De Miljoenennota 2021 en het Blauwe Boekje worden door de bode aan de Voorzitter overhandigd.)

De voorzitter:
De strik zit er mooi op. Dank u wel.